

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

Віктор БРЕХУНЕНКО

03.01 2024р.

**Фаховий висновок щодо належності
назв населених пунктів Болградського району Одеської
області:**

**смт Березине, смт Бородіно, села Красне, села
Малоярославець Перший, села Малоярославець Другий,
смт Тарутине, села Нове Тарутине
до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону

України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) - система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики - публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація - складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

українофобія - дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації,

асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру;

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі, назви населених пунктів, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російської імперії, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російською імперією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів; які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури); назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

Предмет експертизи: відповідність назв населених пунктів Болградського району Одеської області: смт Березине, смт Бородіно, села Красне, села Малоярославець Перший, села

Малоюрославець Другий, смт Тарутине, села Нове Тарутине вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон).

У 1813 році, після приєднання Бессарабії до Російської імперії, на підставі маніфесту російського імператора Олександра I розпочалося заселення її південної частини (Буджаку) німецькими колоністами. З 1814 року починають виникати перші колонії, яким спочатку присвоювали порядковий номер, а згодом давали назви, пов'язані з місцями боїв під час російсько-французької війни 1812 року (в російській та радянській історіографії – «Отечественной войны 1812 года») та інших битв коаліції проти військ Наполеона. Так виникли поселення **Бородіно** (село № 1), **Красне** (село № 2), **Тарутине** (село № 3), **Малоюрославець Перший** (село № 6), **Березине** (село № 7), **Малоюрославець Другий** (село № 16) та інші.

Зокрема, заснованому німецькими колоністами-лютеранами населеному пункту – смт **Бородіно** Болградського району Одеської області – у 1814 році присвоєно назву російського села Бородіно (нині село Бородіно Можайського району Московської області Російської Федерації, в 125 км на захід від Москви), в околицях якого 7 вересня (26 серпня за ст. ст.) 1812 р. відбулася Бородінська битва (рос. *Бородинское сражение*, фр. *Bataille de la Moskova*, *Битва біля р. Москва*) між армією французького імператора Наполеона I Бонапарта та російською армією під командуванням генерала від інфантерії Михайла Голенищева-Кутузова, що ввійшла в історію як найбільша битва франко-російської війни 1812 року. День Бородінської битви в Російській Федерації внесено до переліку Днів воїнської слави Росії (рос. *Дни воинской славы России (Дни славы русского оружия)*), їх відзначають у державі-агресорі щорічно 8 вересня (рос. *День Бородинского сражения русской армии под командованием М. И. Кутузова с французской армией (1812 год)*).

Смт **Тарутине** (засноване в 1814 р. як село (колонія) № 3, первісна назва *Анчокрак*) назване так на честь однієї з подій франко-російської війни 1812 року – переможної Тарутинської битви (рос. *Тарутинский бой*), що відбулася 18 (6 за ст. ст.)

жовтня 1812 р. біля села Тарутіно Боровського повіту Калузької губернії (нині село Тарутіно Жуковського району Калузької області Російської Федерації) між російськими військами під командуванням генерала від інфантерії Михайла Голенищева-Кутузова та французькими військами маршала Мюрата, у результаті якої російська армія перейшла в контрнаступ. Похідною від назви згаданого вище смт Тарутине є назва села **Нове Тарутине** (при заснуванні німецькими колоністами, вихідцями з Царства Польського – Ней-Тарутіно). До 200-річчя «Отечественной войны 1812 года» Центральним банком Російської Федерації у липні 2012 року було випущено пам'ятну монету номіналом 5 рублів «Тарутинский бой. Отечественная война 1812 года» з серії «Сражения и знаменательные события Отечественной войны 1812 года и заграничных походов русской армии 1813-1814 годов».

Населені пункти село **Малоярославец Перший** (засноване як село (колонія) № 6) та село **Малоярославец Другий** (засноване як село (колонія) № 16) отримали свої назви на честь бою під Малоярославцем (у 1812 р. місто, центр Малоярославецького повіту Калузької губернії, нині місто, адміністративний центр Малоярославецького району Калузької області Російської Федерації), що відбувся 24 (12 за ст. ст.) жовтня 1812 року, після якого французька армія була змушена відступати по Старій Смоленській дорозі. Під час відзначення 200-річчя «Отечественной войны 1812 года», 7 травня 2012 р. указом президента Російської Федерації місту Малоярославец присвоєно почесне звання «Місто воїнської слави» (рос. «Город воинской славы»). У 2015 р. Центральним банком Російської Федерації випущено пам'ятну монету номіналом 10 рублів «Города воинской славы. Малоярославец».

Селу **Красне** присвоєно назву на честь битви під Красним (рос. *Сражение под Красным*, нині смт, адміністративний центр Красненського району Смоленської області Російської Федерації), що відбулася 15 (3 за ст. ст.) – 18 (6 за ст. ст.) листопада 1812 р. Від Малоярославця до Красного (за 45 км на захід від Смоленська) Наполеона переслідував авангард російської армії, у результаті битви під Красним французька

армія зазнала важких втрат і змушена була продовжити відступ.

Смт **Березине** (засноване як село (колонія) № 7) отримало назву на честь битви, що відбулася 26 (14 за ст. ст.) – 29 (17 за ст. ст.) листопада 1812 р. під час переправи французьких військ через річку Березину, де Наполеон втратив більшу частину своєї армії.

Виходячи з викладеного вище, **назви населених пунктів Болградського району Одеської області: смт Березине, смт Бородіно, села Красне, села Малооярославець Перший, села Малооярославець Другий, смт Тарутине, села Нове Тарутине, відповідно до підпункту «є» пункту 4 частини першої статті 2 Закону, належать до символіки російської імперської політики, а подальше функціонування вказаних назв, згідно з пунктом 1 частини першої статті 2 Закону, є пропагандою російської імперської політики.**

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

НАУМОВ Сергій Олександрович

РУБЛЬОВ Олександр Сергійович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович